Ympäristöministeriön vastine ympäristövaliokunnalle talousvaliokunnan lausuntoon 32/2026 vp asiassa HE 155/2026 vp liittyen.

Ympäristöministeriö kiittää ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta antaa täydentävä vastine asiaan HE 83/2026 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Talousvaliokunta on 21.10.2026 antanut ympäristövaliokunnalle lausunnon liittyen hallituksen esitykseen 155/2026 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta.

Talousvaliokunta on lausunnossaan ottanut kantaa myös hallituksen esitykseen 83/2026 vp. Talousvaliokunnan lausunto liittyy rakentamislain 37 §:ään, jota ehdotetaan muutettavaksi osana esitystä 83/2026.

Talousvaliokunta on lausuntonsa mukaisesti korostanut teknologianeutraliteetin lähtökohtaa. Valiokunnan lausunnon mukaan valiokunnan järjestämässä ”…*asiantuntijakuulemisessa on korostunut kaukolämmön asema suhteessa kiinteistökohtaisiin lämmitysjärjestelmiin. Asia liittyy toisaalta asetustasolla säädettäviin valtakunnallisiin kertoimiin ja toisaalta verkkokohtaisten kertoimien asemaan ja hyödynnettävyyteen”* (TaVL 32/2026 s. 2-3).

Talousvaliokunnan keskeinen huoli liittyy siihen, että energiatodistusjärjestelmä ja energiamuotokertoimet eivät sen arvion mukaan kohtele eri lämmitysmuotoja tasapuolisesti. Valiokunnan näkemyksen mukaan valtakunnalliset energiamuotokertoimet suosivat edelleen kiinteistökohtaisia lämmitysratkaisuja suhteessa kaukolämpöön, minkä seurauksena sääntely ohjaa perusteettomasti irtautumaan kaukolämmöstä ja vääristää eri lämmitysmuotojen välistä kilpailua. Tämän vuoksi valiokunta korostaa, että energiatodistusjärjestelmää edelleen kehitettäessä on varmistettava eri energiaratkaisujen tasapuolinen kohtelu. Valiokunta katsoo lisäksi, että energiamuotokertoimia koskevassa sääntelyssä tulisi energiatehokkuuden rinnalla nykyistä laajemmin ottaa huomioon energiajärjestelmän kestävyys, järjestelmätason energiatehokkuus, sähkötehon riittävyys, kysyntäjoustomahdollisuudet, energiaverkkojen kapasiteettitarpeet sekä energiankäyttäjille aiheutuvat kustannukset.

Talousvaliokunnan huoli liittyy valtioneuvoston asetukseen 872/2026, valtioneuvoston asetus rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista, joka on annettu 8.10.2026. Asetus on annettu voimassa olevan rakentamislain 37 §:n 3 momentin nojalla. Esityksessä 83/2026 ei ehdoteta asetuksenantovaltuuden muuttamista.

Rakennuksen energiatehokkuuden laskennassa käytettävistä energiamuotojen kertoimista säädetään rakentamislain 37 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa. Rakentamislain 37 §:n 1 momentin mukaan kunkin energiamuodon kerroin on annettava arvioimalla jalostamattoman luonnonenergian kulutusta, uusiutuvan energian käytön edistämistä sekä lämmitystapaa energiantuotannon yleisen tehokkuuden kannalta. Lisäksi pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä energiamuotojen kertoimien lukuarvoista.

Ympäristöministeriö katsoo, että talousvaliokunnan esiin nostamat tavoitteet ovat sinänsä perusteltuja ja että energiamuotokertoimien määrittämisessä on tarpeen arvioida energiajärjestelmän toimivuuteen ja eri energiamuotojen vaikutuksiin liittyviä näkökohtia kokonaisuutena. Ministeriön näkemyksen mukaan nämä

seikat voidaan kuitenkin ottaa huomioon jo voimassa olevan sääntelyn perusteella, eikä lausunnossa ole yksilöity sellaisia energiamuotokertoimien määrittämiseen liittyviä arviointiperusteita, joita ei voitaisi arvioida rakentamislain 37 §:n nykyisen sääntelyn puitteissa.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EU) 2024/1275 toimeenpanoon liittyvä energiamuotokertoimien asetus on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston kanssa. Direktiivin toimeenpanoa tukemaan nimitettiin myös sidosryhmistä koostuva seurantaryhmä, jossa muutosehdotukset esiteltiin etukäteen ja niistä käytiin keskusteluja. Valmistelussa on arvioitu energiajärjestelmän toimivuuteen, toimitusvarmuuteen, energiapolitiikan kokonaisuuteen ja eri energiaratkaisujen vaikutuksiin liittyviä seikkoja. Ministeriön arvion mukaan nykyisen asetuksen valmistelussa on jo käytännössä otettu huomioon ne tekijät, joihin talousvaliokunta lausunnossaan viittaa, eikä lausunnossa ole osoitettu sellaista konkreettista puutetta, joka edellyttäisi asetuksenantovaltuuden muuttamista.

Ympäristöministeriö korostaa lisäksi, että rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaan rakennusten energiatehokkuuden laskennassa voidaan käyttää joko primäärienergiakertoimia tai niiden vaihtoehtona kansallisia painotuskertoimia. Direktiivi edellyttää kummassakin tapauksessa, että kertoimet perustuvat standardoituihin, läpinäkyviin ja säännöllisesti päivitettäviin menetelmiin sekä ottavat huomioon muun muassa kansallisen energiajärjestelmän kehityksen, odotetun energiayhdistelmän ja eri energiamuotojen tuotantorakenteet.

Direktiivissä edellytetään lisäksi nimenomaisesti, että rakennuksiin toimitettavan kaukolämmön ja -jäähdytyksen hyödyt tunnustetaan ja otetaan huomioon energiatehokkuuden laskentamenetelmissä. Direktiivin lähtökohtana ei siten ole kaukolämmön aseman sivuuttaminen, vaan sen ominaispiirteiden huomioon ottaminen osana kertoimien määrittämistä.

Suomi on hyödyntänyt direktiivin mahdollistamaa vaihtoehtoista lähestymistapaa ottamalla käyttöön kansalliset painotuskertoimet primäärienergiakertoimien sijasta. Voimassa olevissa painotuskertoimissa on otettu huomioon direktiivissä edellytetyt tekijät, mukaan lukien kansallisen energiajärjestelmän ominaispiirteet sekä eri energiamuotojen tuotantorakenteet.

Ministeriön näkemyksen mukaan talousvaliokunnan esiin nostamien näkökohtien erillinen kirjaaminen lakiin ei olisi tarpeen. Lisäksi yksityiskohtaisten lisäkriteerien sisällyttäminen lainsäädäntöön voisi kaventaa energiamuotokertoimien määrittämisessä tarvittavaa joustavuutta ja johtaa tilanteeseen, jossa yksittäiset energiamuodot tai energiapoliittiset tavoitteet korostuvat muita enemmän. Tämä olisi omiaan heikentämään rakentamislain 37 §:n taustalla olevia teknologia- ja energiamuotoneutraalin sääntelyn lähtökohtia.

Ympäristöministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että mahdolliset energiamuotokertoimien määrittämistä ohjaavat lisäkriteerit kohdistuisivat lähtökohtaisesti kaikkiin energiamuotoihin, myös sähköön. Tällöin niiden vaikutukset ulottuisivat energiamuotojen kertoimien keskinäisiin suhteisiin laajemminkin kuin yksittäisen energiamuodon osalta, minkä vuoksi vaikutuksia olisi arvioitava huolellisesti kokonaisuutena. Arvioinnissa on otettava huomioon myös energiajärjestelmän jatkuva kehitys, sillä esimerkiksi kaukolämmön tuotanto perustuu yhä enemmän lämpöpumppuihin, sähkökattiloihin ja muihin vähäpäästöisiin tuotantomuotoihin. Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa huomioon, että voimassa olevaa energiamuotokertoimia koskevaa asetusta valmisteltaessa kertoimien tasoja tarkistettiin siten, että energiamuotojen keskinäiset suhteet säilyivät pääosin ennallaan. Mahdollisten uusien lisäkriteerien vaikutuksia näihin suhteisiin olisi tämän vuoksi tarpeen tarkastella osana kokonaisarviointia.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota siihen, että talousvaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat edustaneet pääosin energia-alaa, mikä näkyy myös talousvaliokunnan lausunnon painotuksissa. Ministeriö korostaa kuitenkin, että energiamuotokertoimia määritettäessä on arvioitava tasapainoisesti myös vaikutukset kiinteistönomistajiin, rakennuskantaan ja kansallisvarallisuuteen. Energiamuotokertoimien kehittämisen tulee säilyttää teknologianeutraalisuus, kustannustehokkuus ja velvoitteiden kohtuullisuus sekä tukea rakennuskannan energiatehokasta ja kustannusoptimaalista uudistumista. Muutoin sääntely voi lisätä tarpeettomia kustannuksia ja heikentää energiatehokkuusinvestointien toteutumista.

Edellä esitetyillä perusteilla ympäristöministeriö katsoo, ettei talousvaliokunnan lausunnossa ehdotettu asetuksenantovaltuuden täsmentäminen ole tarpeellista. Ministeriön näkemyksen mukaan rakentamislain 37 §:n nykyinen sääntely mahdollistaa jo talousvaliokunnan esiin nostamien näkökohtien huomioon ottamisen energiamuotokertoimia määritettäessä, samalla kun se säilyttää sääntelyn joustavuuden ja teknologia- sekä energiamuotoneutraalin lähtökohdan.

Käsittelyjärjestys

Ympäristöministeriö pyytää valiokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että tähän esitykseen liittyy uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpano sekä rakennustuoteasetuksen kansallinen täytäntöönpano.

Ympäristöministeriö tuo esiin, että tämän esityksen olisi perusteltua edetä ennen HE 164/2026 tai vähintään samanaikaisesti sen kanssa, koska HE 164/2026:ssä viitataan tässä esityksessä lisättävään rakentamislain 37 §:n 2 momentin 8 kohtaan.

Ympäristöministeriö pyytää kiinnittämään huomiota, että tällä esityksellä on kytkentää myös muihin eduskunnassa käsiteltävänä oleviin asioihin, minkä vuoksi lakimuutosten olisi hyvä tulla voimaan viimeistään 1.1.2027. Ympäristöministeriö esittää tämän vuoksi, että HE 83/2026:ssa olevat muutosehdotukset tulisivat voimaan viimeistään 1.1.2027. Voimaantulo olisi perusteltua myös säännösten soveltamisen selkeyden vuoksi. Tältä osin valiokuntaa pyydetään kiinnittämään huomiota lakiehdotuksen 59 b §:ään, jossa viitataan rakennukseen, jota käytetään enintään 90 päivää kalenterivuodessa. Lakimuutosten voimaantulo vuoden alusta mahdollistaisi kyseisen ajanjakson arvioinnin yhdenmukaisesti koko kalenterivuoden perusteella jo ensimmäisenä soveltamisvuotena.

Valiokunnan huomiota pyydetään kiinnittämään myös siihen, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rakentamislain 195 §:ää, jonka 1 momentin soveltaminen päättyy 1.1.2027. Pykälässä säädetään kelpoisuuksia koskevasta siirtymäajasta. Esitetyn muutoksen olisi tämän vuoksi tärkeää olla voimassa viimeistään 1.1.2027, jotta suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyksien tunnustamiseen ei tulisi epäselvyyksiä.

Tekninen korjaus

Ympäristöministeriö pyytää ympäristövaliokuntaa korjaamaan rakentamislain 152 §:ssä olevan teknisen virheen. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 152 §:ää, minkä vuoksi teknisen virheen korjaaminen tässä yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista. Rakentamislain 152 §:n viimeisessä momentissa on toissijaisuuslausekkeessa todettu ”*tai tuottamuksellisena ympäristörikoksena*”, joka on virheellinen.

Toissijaisuuslausekkeessa tulisi mainita ”*tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen*”.
Rangaistussäännöksessä tulisi viitata aineelliseen velvollisuusnormiin, jonka rikkomisesta on kyse.

Ympäristöministeriön ehdotus 152 §:ksi:

152 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta
— —
11) laiminlyö 145 §:ssä säädetyn velvollisuutensa saattaa rakennuspaikka ympäristöineen sellaiseen kuntoon, ettei se vaaranna terveellisyyttä tai turvallisuutta tai rumenna ympäristöä,
12) laiminlyö noudattaa rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien sääntöjen yhdenmukaistamisesta ja asetuksen (EU) N:o 305/2011 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/3110, 18 ja 19 artiklassa säädettyjä velvollisuuksia CE-merkinnän ja muiden merkintöjen kiinnittämisestä ja suoritustasoväittämistä,
13) laiminlyö noudattaa 37 §:ssä säädetyn velvollisuutensa parantaa rakennuksen energiatehokkuutta luvanvaraisen korjaus- ja muutostyön tai rakennuksen käyttötarkoituksen muutostyön yhteydessä taikka rakentaa uuden rakennuksen lähes nollaenergiarakennukseksi tai päästöttömäksi rakennukseksi
on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain 48 luvun 1–4 §:n mukaisena ympäristön turmelemisena, törkeänä ympäristön turmelemisena, ympäristörikkomuksena tai tuottamuksellisena ympäristön turmelemisena tai 6 §:ssä tarkoitettuna rakennussuojelurikoksena, *rakennusrikkomuksesta* sakkoon.

Alkuperäinen ehdotus	*Uusi ehdotus*
152 §	152 §
Rangaistussäännökset	*Rangaistussäännökset*
Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta —

Alkuperäinen ehdotus	*Uusi ehdotus*
turmelemisena, törkeänä ympäristön turmelemisena, ympäristörikkomuksena tai tuottamuksellisena ympäristörikoksena tai 6 §:ssä tarkoitettuna rakennussuojelurikoksena, *rakennusrikkomuksesta* sakkoon.	turmelemisena, törkeänä ympäristön turmelemisena, ympäristörikkomuksena tai tuottamuksellisena ympäristön turmelemisena tai 6 §:ssä tarkoitettuna rakennussuojelurikoksena, *rakennusrikkomuksesta* sakkoon.